

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА
ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА
БОЛНИЦА – ЦЕРОВА КОРИЯ, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ), които изпълнява омбудсманът на Република България, на основание Заповед № НПМ-19/04.05.2026 г. на 12.05.2026 г. екип на институцията извърши проверка в Държавна психиатрична болница (ДПБ) – Церова Кория, за да осъществи последваща проверка.

Проверката беше реализирана по утвърдена методология, изготвена въз основа на Закона за здравето, Закона за лечебните заведения и Наредба № 24 за утвърждаване на медицински стандарт „Психиатрия”.

Предмет на проверката са:

МАТЕРИАЛНИ УСЛОВИЯ:

- храна;
- осветление и вентилация;
- лична хигиена;
- санитарни помещения;
- настаняване и пренаселеност;

ОТНОШЕНИЕ:

- унижително, жестоко или нечовешко отнасяне;
- прилагане на мерки за физическо ограничаване;
- употреба на сила.

МЕРКИ ЗА ЗАКРИЛА:

- процедури по принудително настаняване;
- проверки и инспекция;
- процедури за подаване на жалби и сигнали;

МЕДИЦИНСКО ОБСЛУЖВАНЕ:

- достъп до медицински грижи;
- специфични терапии за психичноболните;
- медицински персонал.

ДПБ – Церова кория

1. Материални условия и структура

Лечебното заведение осъществява дейността си в съответствие с Постановление №20/22.02.2000 г., за определяне на лечебни заведения по чл.5, ал.1 от Закона за лечебните заведения и тяхната специфична функция. ДПБ – с. Церова кория има определено ниво на компетентност в съответствие с Медицински стандарт по психиатрия утвърден с Наредба № 24/07.07.2004г.

Дейността на лечебното заведение се осъществява в съответствие с утвърден от Директора Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред.

В структурата на ДПБ - с. Церова кория са обособени:

1. Консултативно-диагностичен блок – с приемно-консултативен кабинет, клинична лаборатория, психологична лаборатория, социален кабинет и болнична регистратура с медицинска картотека;

2. Стационарен блок със 120 легла, разпределени в 3 отделения:

- отделение за активно лечение на тежки психози – мъже - с 40 легла;
- отделение за активно лечение на тежки психози – жени - с 40 легла;
- отделение за рехабилитация-мъже и жени - с 40 легла.

Във всяко от трите отделения на стационарния блок са разпределени легла изискващи висока /20.7% от общия леглови фонд/, средна /41% от общия леглови фонд/ и ниска степен /30.7% от общия леглови фонд/ на зависимост от грижи. В отделенията за активно лечение леглата изискващи висока степен на зависимост са разпределени в два сектора: по три легла за пациенти с психиатрична висока степен на възбуда (т.нар. изолатор) и по три легла за пациенти с придружаващи телесни заболявания, при които лечението може да се осъществи в психиатрично отделение.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

3. Блок за дневни грижи, включващ Дневен център с 20 места, и помещения и пространства за изпълнение на специфични лечебни програми с рехабилитираща насоченост:

- зали за групово-терапевтични занимания;
- болнична лавка;
- ателие за креативна терапия и библиотека;
- спортна площадка;
- парково пространство;
- арт-ателие;
- трудово-лечебно стопанство;
- шивашко ателие.

Като пример за добра практика екипът на омбудсмана като НПМ иска да посочи, че ДПБ – с. Церова кория има най-добре развитите в страната трудова терапия, арт терапия, специална програма за двигателна активност, което означава, че в лечебното заведение е изключително силно застъпена работата в посока ресоциализация на пациентите.

Обособени пространства за различни видове дейности

4. Административно – стопански блок:

- административна служба;
- стопанска служба: кухненски блок, парова централа, складово стопанство, шивачница, техническа и транспортна служба.

В ДПБ – с. Церова кория съществува аптечен склад, в който се съхраняват лекарствени средства, осигурени чрез договор за отпускане на лекарствени продукти на стационарно болните, с МОБАЛ „Д-р Стефан Черкезов” АД – гр. Велико Търново.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Със Заповед на директора на ДПБ - Церова кория, на територията на болницата са създадени и функционират: Медицински съвет, ЛКК, Комисия по вътреболнични инфекции, Комисия по медицинска етика, Комисия по лекарствена политика и Съвет по здравни грижи.

Анализът на медицинските и икономическите показатели показва, че към датата на проверката лекарстводенът в ДПБ - Церова кория е 0.74 евро, а храноденът е 2.68 евро. За 2025 г. лекарстводенът в ДПБ - Церова кория е бил 1.47 лева, а храноденът е бил 3.40 лева.

За поредна година омбудсманът като НПМ държи да подчертае, че храноденът и лекарстводенът във всички държавни психиатрични болници остават на много ниски стойности и смята, че в бюджета за 2027 г. трябва да бъдат заложили допълнителни финансови средства във фонд „Издръжка“, за да се приведат тези стойности в съответствие с нуждите на пациентите и най-добрите стандарти за лечение и подкрепа.

Отлично поддържан двор, стая обновена за настаняване и санитарен възел

При извършената проверка в отделните структури на ДПБ - Церова кория се констатира отлично състояние на материално-техническата база в лечебното заведение. Извършен е цялостен ремонт, дворот е много добре поддържан, обособено е ново помещение за арт терапия. Баните и санитарните възли са в много добро състояние. За всички болни има определени места за съхранение на лични вещи. След извършения ремонт на болницата интериорът е преобразен така, че болните да не чувстват, че са в лечебно заведение.

Въпреки това, болницата все още има нужда и е подала апликационни форми до Министерство на здравеопазването за закупуване на автомобил,

готварска фурна, соларна система за осигуряване на топла вода и професионален хладилник.

2. Администрация и управление

В състава на лечебното заведение към момента на проверката са разкрити 75 щатни бройки: от тях 10 лекари, 5 бр. – висш немедицински персонал, 23 специалисти по здравни грижи и друг помощен персонал – 37 бр. Налични и разписани са длъжностни характеристики, регламентиращи правата, задълженията и отговорностите на всички работещи в лечебното заведение. В съответствие с действащата нормативна база, в ЛЗ са проведени необходимите конкурси за заемане на длъжностите: началник отделение, главна медицинска сестра и старша медицинска сестра. Констатацията на проверяващия екип е, че медицинският персонал по щат не отговаря на изискванията на Наредба №24 от 7.07.2004 г. за утвърждаване на медицински стандарт „Психиатрия”. Лечебното заведение изпитва недостиг на лекари със специалност психиатрия, на медицински сестри с квалификация по „Управление на здравни грижи” и санитарни.

В тази връзка директорът на ДПБ - Церова кория с писма вх. № 22-00-222/02.10.2024 г. и вх. № 22-00-222/21.10.2024 г. е поискала от министъра на здравеопазването увеличение на щата с 29 щатни бройки, които трябва да бъдат със съответната финансова обезпеченост, от които 12 медицински сестри, 12 санитарни, 1 лекар, 1 шофьор, 1 трудотерапевт, 1 социалиален работник и 1 работник кухня, с цел привеждане в съответствие с второ ниво на компетентност медицински стандарт „Психиатрия”, където минималният брой медицински сестри в едно отделение/клиника е 9 щатни бройки. Все още тези бройки не са отпуснати и средствата, необходими за тях не са предоставени на болницата.

Омбудсманът като НПМ препоръчва на Министерство на здравеопазването в най-кратък срок да отпусне необходимите допълнителни 29 щатни бройки със съответното финансово обезпечение.

В ДПБ - Церова кория ежегодно се изготвя програма за продължаваща квалификация на персонала. Предлагат се различни извънклинични курсове, а в рамките на клиниката: специализирана библиотека, редовни мероприятия за повишаване на квалификацията и обсъждания състоянието на пациентите. Обучението на персонала за екипна работа и социална психиатрия в годините е подпомагано и от Швейцарска психиатрична клиника.

3. Медицинско обслужване

В ДПБ - Церова кория се извършват следните дейности: диагностициране и лечение на психично болни; психосоциална рехабилитация на психично болни;

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

психопрофилактика и промоция на психично здраве; трудово лечение на психично болни; грижи за психично болни; съдебно-психиатрична и трудова експертиза и предоставяне на социални услуги по реда на Закона за социално подпомагане. Стационарните отделения и дневният център работят по програми от грижи, предварително съгласувани от РЗИ - Велико Търново.

Към момента на проверката в ДПБ - Церова кория на лечение са 82 пациента. Средният престой на пациент за 2025 г. е 60 дни, като преминалите болни за 2025 г. са 36.

За 2026 г. до датата на проверката на задължително лечение са били 34 пациенти, а на принудително лечение – 3 пациенти.

За 2025 г. има 2 смъртни случая; за 2026 г. до момента на проверката има също 2 смъртни случая.

Имобилизациите за 2025 г. са 6, а за 2026 г. до момента на проверката са 4.

Медицински кабинет с видео наблюдение, оборудвана кухня и столова за хранене

Заболяванията от групата на шизофренните разстройства представляват най-голям контингент в ДПБ - Церова кория, като следват Афективните разстройства и Синдром на алкохолна зависимост.

При постъпването в ДПБ – с. Церова кория пациентите разписват Декларация за информирано съгласие за хоспитализация и лечение. В ЛЗ е налична и Декларация за отказ от лечение, която пациента доброволно може да разпише и да прекрати лечението си в ЛЗ.

При проверка на реда за отпускане и прилагане на лекарства се констатира, че се спазват всички изисквания на действащата нормативна уредба. Прилаганите лекарствени препарати са регистрирани съгласно закона и са утвърдени за използване в лечебния процес. Във всяко от 3-те отделения са оборудвани спешни шкафове с необходимите лекарствени продукти при спешно възникнали състояния и инциденти.

4. Мерки за закрила и контакти с външния свят

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

По време на проверката на екипа на омбудсмана като НПМ, бяха проведени интервюта с множество настанени пациенти, които се забавляваха и пееха песни. На вратата на всяка болнична стая беше залепен текст на песен, по желание на пациентите, която да изучават през седмицата. Екипът на НПМ не получи оплаквания за лошо или унижително отношение.

Като пример за добра практика трябва да бъде посочено, че управленският екип на ДПБ –Церова Кория постоянно поддържа обратна връзка с пациентите си. Изготвена е анонимна Анкетна карта, която има за цел да подобри условията за живот на пациентите и безопасността им по време на престоя в лечебното заведение.

Анализът от провеждането на анкети с тези Анкетни карти показва, че извършените ремонтни дейности в болницата и съпътстващите мерки за сигурност са оценени изключително положително от пациентите. Другата голяма положителна стъпка, която отбелязват пациентите е, че имат голям избор от терапии, включително психотерапия.

В ДПБ много силно е застъпена рехабилитационната дейност и ресоциализацията на психично болните.

Дейността в Ателието за арттерапия терапия е добре структурирана. Използват се разнообразни и интересни за пациентите техники. По инициатива на пациенти в ателието се организират различни тържества. През 2025 година в ателието са проведени 120 сбирки, които са посетени от 195 болни - амбулаторни пациенти и стационар.

През 2025 г. Ателието за шивашки дейности през годината е увеличило броя на сбирките. Същите са провеждани с цел подобряване на хигиенните навици и умения на пациентите в ДПБ с. Церова Кория. Проведени са 155 занимания, участвали 1037 пациенти, от които амбулаторни 100 пациента и стационарни - 937.

Двигателната рехабилитация и трудовата терапия имат за цел да се възстановят, усвоят и тренират основни двигателни умения на пациента, необходими за самостоятелно справяне с изискванията на ежедневиия живот (подобряване реактивността на организма, повишаване на общото укрепване на организма, отвлечане вниманието на болните от техните усещания, създаване на среда с положителни емоции). Двигателната терапия е важен елемент на психосоциалната интервенция, тъй като обучава пациента да решава различни лечебно-профилактични, възпитателни и образователни задачи. Заниманията са структурирани и интегрирани в общата дейност на болницата. През 2025 година са проведени 263 занимания, участвали са 650 пациенти, от които амбулаторни 167 пациента и стационарни - 483.

Трудовата рехабилитация е ориентирана предимно към зеленчукопроизводство и цветарство. Продукцията се реализира само за нуждите на пациенти в кухненски блок. В трудова терапия през 2025 г. са участвали 340 болни, 300 занимания, но

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

участието е само за пролетните и летни месеци. Липсата на нормативна уредба продължава да затруднява работата в звеното.

Увеличен е броят на пациентите, участвали в трудовата рехабилитация в сравнение с предходните години.

По време на контролните прегледи, близките на пациентите споделят с персонала на ДПБ, че освен подобреното психично състояние, те наблюдават и напредък в социализацията им, а именно по-активно включване в домакинството, по-добри взаимоотношения в семейството, по-голямо доверие към мед. специалисти, по-добра мотивация да спазват дадените препоръки за домашно лечение.

Осигурен е контакт между пациентите и техните близки по телефон, както и чрез свиждания на място. Роднините на пациентите имат връзка с лекуващият лекар с цел ясна, точна и навременна информация относно здравословното състояние на лицето, което е настанено на лечение.

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ОМБУДСМАНАТ КАТО НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

ДО МИНИСТЪРА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО:

1. Да бъдат отпуснати необходимите допълнителни 29 щатни бройки, със съответното финансово обезпечение;
2. Да се отпуснат средства за закупуване на автомобил, готварска фурна, соларна система за осигуряване на топла вода и професионален хладилник за нуждите на ДПБ – Церова Кория.
3. В бюджета за 2027 г. за всички държавни психиатрични болници да бъдат заложили допълнителни финансови средства във фонд „Издръжка“, за да може значително да се увеличат стойностите на лекарстводена и хранодена.